Projectplan Pilot Meer muziek in de klas Tynaarlo

Datum:	21-10-2024
Opdrachtgever:	Basisonderwijs, Gemeente Tynaarlo
Geschreven door:	ICO

Aanleiding

In opdracht van het basisonderwijs en de gemeente Tynaarlo brengt het ICO een advies en werkwijze in beeld om het muziekonderwijs te versterken in samenwerking met de muziekverenigingen. De NPO gelden die zijn toegekend aan de gemeente vanuit het rijk geven aanleiding om het muziekonderwijs binnen- en buiten schooltijd in een project aan elkaar te verbinden. De weg naar naschools muziekonderwijs moet toegankelijk zijn voor iedereen. De drie muziekverenigingen in Tynaarlo zijn ieder actief in hun eigen regio. Er is sprake van schoolprojecten, ieder doet dat op zijn eigen manier. Er is onderling contact tussen de verenigingen, soms projectmatig, maar niet structureel. Er zijn basisscholen die projecten doen met deze muziekverenigingen, maar ook heel veel niet! Muziek staat vaak wel op het rooster voor leerkrachten. Meerdere scholen hebben de afgelopen jaren via Cultuureducatie met Kwaliteit en de Impuls Muziekonderwijs ingezet op het werken met digitale muziekmethodes. Ze kunnen de hulp van muziekprofessionals goed gebruiken.

Voorwaarden voor de pilot Meer muziek in de klas Tynaarlo

1. Alle kinderen uit de groepen drie tot zes in de gemeente Tynaarlo maken kennis met de muziekvereniging en weten de weg naar de vereniging te vinden
2. De muziekdocenten zijn betrokken bij en werken samen met de vereniging
3. De lessen zijn laagdrempelig en sluiten aan bij de belevingswereld van de kinderen
4. De lessen sluiten aan bij de doelen voor muziek in het primair onderwijs
5. Deze pilot is bedoeld als start van een langdurige samenwerking tussen school en muziekvereniging
6. De periode waarin de lessen plaatsvinden is in 2025

Werkwijze

In fase 1 is er gekeken naar de aandacht voor muziekonderwijs op scholen in de gemeente Tynaarlo. Er is informatie op schoolniveau vanuit de 0- en 1-meting vanuit Muziekakkoord Drenthe, er hebben gesprekken plaatsgevonden met het bestuur van de drie betrokken muziekverenigingen. Er werd geïnventariseerd welke educatieprogramma's goed gaan in de samenwerking tussen verenigingen en scholen. Daarnaast is er gesproken met de beleidsambtenaar kunst en cultuur van de gemeente Tynaarlo en ook met een aantal directieleden van scholenkoepels, basisscholen en BSO. Bij de gesprekken met schooldirecties werd duidelijk dat er een wens voor ontwikkeling en verdieping is. Er volgen conclusies en aanbevelingen voor de uitvoering.

Fase 2 is een voorstel voor de uitvoering van het project, volgend op de aanbevelingen.

Fase 1 - Verkenning

Verenigingen

Algemeen
Ter ere van het 25-jarige bestaan van de gemeente Tynaarlo is er een gezamenlijk concert gegeven door de drie muziekverenigingen in de gemeente. De voorzitters hebben nu periodiek contact en kennen elkaars talenten en uitdagingen. Ook worden er gemeenschappelijke standpunten ingenomen op bepaalde thema's. Er is geconstateerd dat iedere vereniging haar eigen identiteit heeft en deze wil behouden. Ook is groei in aantal leden een gemeenschappelijke wens. De drie verenigingen zetten los van elkaar in op jeugdwerk. Overeenkomstig organiseren alle verenigingen veel concerten om de jeugd actief en enthousiast te houden. Meedoen aan de pilot Meer muziek in de klas wil iedere vereniging graag.

Gemeenschappelijke punten van aandacht voor de pilot Meer muziek in de klas Tynaarlo:

- De kinderen bouwen in de lessen onder schooltijd toe naar een presentatiemoment.
- De presentatie als slot van het project moet een bijzondere beleving voor de kinderen zijn. Dit kan een belangrijk keuzemoment zijn voor nieuwe leerlingen met interesse voor muziek. Ouders worden hierbij als publiek uitgenodigd en kunnen de kinderen zien optreden.
- De muziekdocent moet betrokken zijn bij de vereniging, bv docent van instrumentale of klassikale lessen.
- De muziekdocent heeft kwaliteiten zoals: het enthousiasmeren van kinderen, het kunnen werken met groepen.
- De beschikbaarheid van de betrokken muziekdocenten is van belang.
- De kinderen ontdekken het plezier van het samenspelen.
- De kinderen maken laagdrempelig kennis laten met het orkest. Ze ervaren dat het spelen van een instrument of het lid worden van een vereniging leuk is en binnen handbereik ligt.
- Het contact en een relatie opbouwen met de scholen is belangrijk.
- Ieder orkest borduurt voort op het schoolproject waar ze al ervaring in hebben.

Specifiek
Harmonie Vries
Er is al jaren een goede band met basisschool de Holtenhoek in Vries. Op deze school loopt een succesvol project met klassikale lessen en een presentatiemoment. Daarnaast is er een blazersklas. Het ledenaantal van de vereniging is dalend. Het orkest is bekend in het dorp en wordt voor veel activiteiten gevraagd om optredens te geven. Voor kinderen biedt de vereniging tijdens Oktober Kindermaand een blazersworkshop aan en worden er eenmalige lessen aangeboden tijdens de kinderspeeldagen. Voor klassikale lessen hebben de muziekdocenten ervaring met blokfluitlessen voor groep 4 en een blazersklas voor groep 5. Naast samenwerkingen binnen het dorp Vries wordt er een samenwerking opgezet met basisschool het Oelebred in Tynaarlo waar de school een

cultuurcentrum in wil richten in samenwerking met Harmonie Vries. Binnen het cultuurcentrum zouden klarinet- en slagwerklessen aangeboden worden.
Het bestuur kent 2 docenten waarmee zij samenwerken. Een van hen is docent muziek en kan de lessen verzorgen op scholen. De andere docent is slagwerker en kan voor slagwerklessen ingezet worden. Er is bij deze docenten nog geen peiling gedaan voor beschikbaarheid. Het bestuur heeft graag de afronding van het project niet vlak voor een vakantie, zodat er meteen een pakket met proeflessen gestart kan worden.

Nieuw Leven Eelde
Nieuw Leven heeft een goedlopend educatief project: 'Joep', waarbij deelnemers tijdens reguliere repetities 3 liedjes instuderen en deze uitvoeren tijdens het voorjaarsconcert. Het ledenaantal is groeiende terwijl de bezetting bij sommige instrumentgroepen niet compleet is. De wens is om minder bezette instrumentgroepen beter te vertegenwoordigen. Naast de orkesten bestaan de slagwerkgroep en de jeugdslagwerkgroep die repetities houden en een wezenlijk onderdeel van de vereniging zijn. De vereniging wil in de toekomst nauwe samenwerkingen aangaan met muziekdocenten uit de buurt. Zij wil ook samenwerken vanuit MGD (Muziekbond Groningen en Drenthe) om jong talent in orkesten/slagwerkgroepen een positief imago te geven. In Eelde/Paterswolde hebben veel basisscholen ingezet op andere kunstvormen dan muziek. De pilot Meer muziek in de klas is een kans om kinderen kennis te laten maken met de vereniging, niet alleen met het instrument. Voor de presentatie wil Nieuw Leven iets bijzonders bijdragen. Wellicht kan er een link gemaakt worden met Museum de Buitenplaats of het Koepeltjesfestival. Het bestuur wil graag kinderen vragen naar ideeën voor het presentatiemoment.

Erica Zuidlaren
Het onderwijsproject bij Erica bestond uit een 2-jaarlijkse blazersklas waarbij vrijwilligers uit het orkest ingezet werden. De vereniging ziet in andere dorpen succesvolle schoolprojecten en neemt daar een voorbeeld aan. Het streven is dat kinderen in ieder geval één keer in hun basisschooltijd met orkestmuziek in aanraking komen. Wat kinderen tijdens de lessen Pilot Meer muziek in de klas ervaren moet gaan om het enthousiasmeren van kinderen op een laagdrempelige manier. De vereniging wil tijdens de lessen op een positieve verandering brengen in het imago van het orkest en de blaasinstrumenten. Het contact tussen vereniging en scholen is een belangrijke ingang voor educatieve projecten. Na de presentatie is er meteen de mogelijkheid tot inschrijven voor muzieklessen.
Het bestuur is terughoudend tegenover de omvang van het project zoals beschreven in het initiële plan. De voorkeur ligt bij het selecteren van de groepen 4/5 voor de lessen. De vereniging heeft goed in beeld welke docenten beschikbaar zijn en schat in dat het niet mogelijk is om alle groepen 3-6 in het gebied te voorzien van lessen. Zo kan het project te groot worden en moeilijk uitvoerbaar.

Het bestuur heeft contact gehad met 3 muziekdocenten en heeft positieve reacties teruggekregen: één van deze docenten is ook werkzaam voor de vereniging Nieuw Leven in Eelde.

Onderwijs
Uit het onderzoek vanuit Muziekakkoord Drenthe is het volgende gebleken: 85% van de scholen heeft inmiddels een digitale methode. Toch voelt slechts een kwart van de leerkrachten zich competent voor het geven van muziekles. Muziek staat vaak wel op het rooster, maar de invulling ervan is niet gegarandeerd. Het aantal scholen met een vaste samenwerking met een muziekdocent is gedaald.

Uit gesprekken met de werkgroep cultuureducatie en een directeur kwam het volgende: Om muziek voor leerlingen toegankelijk te maken is het wenselijk dat er een goede aansluiting komt tussen het binnen- en het buitenschoolse aanbod. Door dit project kan er wellicht een start worden gemaakt met het kennismaken met muziek in het algemeen en de muziekvereniging in de buurt. Daarbij is het belangrijk dat de docent muziek naast de inhoud ook goed weet hoe hij didactisch kan handelen en leerlingen kan bereiken. Als het kind hierin centraal staat is het van belang goed te kijken wat deze nodig heeft. Zo helpt het als er een klik ontstaat tussen docent en leerling, en is het zeer wenselijk dat het voor de leerling na schooltijd ook bereikbaar is. Dicht bij huis, een herkenbare docent, betaalbaar voor ouders/verzorgers.
Samengevat:

1. De lessen vinden aansluiting bij de belevingswereld van kinderen en werken enthousiasmerend
2. Alle kinderen beleven hoe het is om samen muziek te maken
3. Er is aandacht voor de klik tussen muziekdocent en leerling
4. De docent weet hoe hij/zij lesmateriaal over kan brengen op kinderen
5. Er is de wens om na de Pilot Meer muziek in de klas de samenwerking tussen school en muziekvereniging voort te zetten
6. In het plan wordt gewerkt aan de verbinding tussen binnenschoolse en buitenschoolse lessen

Conclusie
Alle betrokken partijen, de gemeente Tynaarlo, de muziekverenigingen en het onderwijs, zien de meerwaarde in van een samenwerking. Lessen van professionele muziekdocenten worden door scholen gezien als toegevoegde waarde: voor de brede ontwikkeling van de kinderen, maar ook passend in de leerlijn muziek van de school. Een vaste samenwerking in projectvorm tussen school en muziekvereniging zal de toegang tot muziekonderwijs na schooltijd groter maken. Daarbij is het contact tussen beide partijen en het profiel van de muziekdocent heel belangrijk. Deze laatste kan worden samengevat als betrokken, didactisch bekwaam en enthousiasmerend. Alle partijen zetten in op een vervolg van dit startproject, zodat er gebouwd kan worden aan een langdurige samenwerking.

Het profiel van de docent is belangrijk en ziet er als volgt uit:

1. Betrokken bij de vereniging

2. Sluit in zijn/haar lessen aan bij de belevingswereld van kinderen
3. Heeft didactische vaardigheden
4. Geeft enthousiast les over orkestmuziek
5. Is bij voorkeur de docent die na de klassikale lessen ook instrumentale lessen geeft aan de kinderen die door willen gaan.

Risico's

De risico's die komen uit de verkenning hebben te maken met tijd en kwaliteit.
Met het oog op de enorme hoeveelheid scholen en de hoeveelheid beschikbare muziekdocenten met het juiste profiel is het moeilijk om dit project in 2025 af te ronden.
Er is tijd nodig om genoeg docenten te betrekken, om contacten te leggen met scholen, om de inhoud van de lessen te ontwikkelen, om te roosteren. De voorbereiding is van groot belang om een goede basis neer te kunnen leggen voor de toekomst.

Aanbevelingen ICO

Maak het behapbaar: start met de samenwerkingen die er al zijn tussen scholen en verenigingen, begin met de docenten die er al zijn en betrek steeds meer scholen en docenten bij dit plan. Neem hier de tijd voor: voorjaar 2025 starten en groeien t/m 2026. Dan is er ruimte om tijdens de uitvoering van de lessen de voortgang te volgen en waar nodig bij te sturen.
Maak voor de zomer het rooster voor het nieuwe schooljaar bekend, zodat de school het project kan opnemen in het jaarrooster en kan laten aansluiten op het curriculum.
In nauw contact met de muziekverenigingen wordt de periode van het project bepaald, omdat ze in de gelegenheid moeten zijn om een spetterende presentatie of ander vervolg op het project te kunnen organiseren.

Het project kan uitgroeien naar het toekomstscenario hieronder beschreven.

Toekomstscenario

De wens is dat de Pilot Meer muziek in de klas Tynaarlo een startproject is geweest voor een langdurige samenwerking tussen alle scholen en de drie muziekverenigingen met jaarlijks een terugkerende lessenserie waarin de zichtbaarheid en het plezier van muziek maken in groepsverband bovenaan staat. Meer kinderen gaan een instrument bespelen en samenspelen in een jeugdorkest. De muziekverenigingen groeien en leren van elkaar.

Fase 2 - concept projectplan Pilot Meer muziek in de klas Tynaarlo 24-26

Uit de inventarisatie komen de belangrijkste ingrediënten naar voren voor het slagen van dit project als start voor meer muziek voor kinderen, en het vinden van de weg naar muziekonderwijs bij de muziekverenigingen in Tynaarlo.
Hieronder het advies en handreikingen voor de praktische uitvoering.

- Muzieklessen voor alle kinderen uit de groepen 3 t/m 6,
- Door muziekdocenten die verbonden zijn aan de muziekvereniging uit de buurt,
- Met pedagogische en enthousiasmerende kwaliteiten,
- Passend in de leerlijn muziek van de school,
- Met een afsluitende activiteit door de muziekvereniging, zichtbaar voor ouders,
- En een vervolgactiviteit bij de muziekvereniging voor enthousiaste kinderen.

Dit project is bedoeld als start voor een langdurige samenwerking tussen het onderwijs en de muziekverenigingen (binnen- buitenschools).

Getallen

Aantal scholen	18
Aantal klassen 3 t/m 6	76 (ruim 1700 leerlingen)
Aantal lessen per klas	4
Totaal aantal lessen	304
Lesduur	45 min. (groep 3/4) 1 u (groep 5/6)
Totaal aantal lesuren	266

Lesinhoud

De docenten zullen hun eigen inhoud geven aan de lessen, afgestemd met de muziekvereniging. Globaal zijn dit de ingrediënten.

Groep 3 en 4

Iedere klas krijgt een 4-delige lessenserie van 45 min, specifiek gericht op de Harmonie- en Fanfaremuziek en de daarin gebruikte instrumenten.

Een focus op luisteren, zingen, bewegen en het bespelen van kleine blaasinstrumenten (blokfluit, saxonet. . .), de bezetting van een orkest en de rol van de dirigent. Kinderen leren een eenvoudige basis van het lezen van noten en kunnen dit omzetten naar tonen op een instrument. Kinderen ervaren het plezier van samen muziek maken en leren luisteren naar elkaar en naar een dirigent. Aan

het einde van de lessenserie volgt een presentatie van een eenvoudig stuk muziek in samenwerking met het orkest.

Groep 5 en 6
Iedere klas krijgt een 4-delige lessenserie van 1 uur, specifiek gericht op de Harmonie- en Fanfaremuziek en de daarin gebruikte instrumenten. Er ligt een focus op samenspelen en oefenen op instrumenten. Er zijn voorbeeldinstrumenten en samenspel kan worden ingezet met gebruik van enkel mondstukken of andere oplossingen om het logistiek haalbaar te maken. Kinderen oefenen samen met de muziekdocent aan een herkenbaar en modern stukje muziek en kunnen dit zelf ten gehore brengen. Aan het einde van de lessenserie volgt een presentatie in samenwerking met het orkest.

Tijdspad
sep-okt 24:
Een update van dit project voor de scholen en muziekverenigingen.
Dit projectplan aanscherpen en definitief maken door vertegenwoordigers van het onderwijs, de gemeente en de muziekverenigingen.

nov-jan 24:
Inventariseren bij muziekverenigingen over in te zetten docenten, welke periode, inhoud lessen en afsluiting, vervolg
Docenten werven
Scholen voor start in het voorjaar werven
Roosteren

maart-jul 25:
Uitvoeren, lesbezoeken, vervolgtraject door muziekvereniging, evalueren
Inventariseren bij muziekverenigingen over in te zetten docenten nieuwe schooljaar, welke periode, inhoud lessen en afsluiting, vervolg
Docenten zoeken (evt)
Inschrijving scholen
Roosteren docenten nieuw schooljaar

sep-juni 25-26
Uitvoeren project
Bijeenkomst muziekverenigingen en vertegenwoordiger onderwijs om ervaringen uit te wisselen
Per project evalueren

Rolverdeling
Er is sprake van vier betrokken organisaties: gemeente (opdrachtgever) – onderwijs – muziekverenigingen - ICO.
In fase 1 zijn alle partijen betrokken geweest tijdens kennismaking en het bepalen van de doelstellingen. Het ICO heeft een projectleider aangesteld en er is nauw contact geweest tussen projectleider en het ICO. De vertegenwoordigers van deze vier organisaties zullen het projectplan vaststellen in oktober.

Fase 2
Gemeente – opdrachtgever

ICO – alle taken die te maken hebben met het organiseren van de lessen op de scholen. (roosters, betalen docenten)
Communiceren over de start van dit project met onderwijs, verenigingen, gemeente.
Advies over de inhoud van de lessen aan de docenten.
Evaluatiemoment met alle vier soorten organisaties.

Onderwijs – betrokkenheid bij het project, communicatie met de muziekdocent in de klas, uitdragen van het presentatiemoment naar ouders.

Muziekverenigingen – betrokkenheid bij de muziekdocent, bij de inhoud van de lessen, het organiseren van een afsluitende presentatie van het project, een vervolg organiseren voor enthousiaste kinderen.